

Palielinātas ķermeņa masas izplatība Latvijas pieaugušajiem iedzīvotājiem ar pirmreizēji diagnosticētu hipertensiju un veselības aprūpes speciālistu iesaistīšanās liekās ķermeņa masas samazināšanā

*Biruta Velika, Iveta Pudule, Daiga Grīnberga,
Iveta Gavare, Inese Gobiņa¹, Anita Villeruša¹*

*Slimību profilakses un kontroles centrs, Neinfekciju slimību
datu analīzes un pētījumu nodaļa, Latvija*

*¹Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības
un sociālās labklājības fakultāte, Latvija*

Ievads. Latvijā pieaug pirmreizēji reģistrēto sirds un asinsvadu saslimšanas gadījumu biežums. Sirds un asinsvadu veselība lielā mērā saistīta ar indivīda veselības saglabāšanas paradumiem un dzīvesveidu. Hipertensija ir svarīgs sirds un asinsvadu slimību riska faktors. Viens no būtiskiem hipertensijas riskiem ir liekā ķermeņa masa un aptaukošanās, kas mūsdienās ir kļuvusi par globālu problēmu. Iedzīvotāju veselības paradumu uzlabošanā un veicināšanā svarīga nozīme ir veselības aprūpes (VA) speciālistu padomam/ieteikumam.

Darba mērķis. Noskaidrot pēdējā gadā diagnosticētas vai ārstētas hipertensijas saistību ar ķermeņa masas indeksu un VA speciālistu ieteikumiem masas kontrolēdažādā dzimuma un vecuma grupās.

Materiāls un metodes. Izmantota Slimību profilakses un kontroles centra realizētā Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījuma 2014. gada aptaujas datu kopa. Aptaujas izlase aptver 3010 Latvijas iedzīvotājus vecumā no 15 līdz 64 gadiem. Tā veidota pēc daudzpakāpju nejaušās izlases metodes un reprezentē ģenerālo kopu. Izlases stratifikācijas pazīmes: ģeogrāfiskais apdzīvotības blīvums, respondenta tautība, dzimums un vecums. Aptauju veica tiešās (*face to face*) intervijās respondentu dzīves vietā. Respondentiem veikti šādi antropometriskie mērījumi: ķermeņa masas, auguma garuma un tika aprēķināts ķermeņa masas indekss (KMI), izmantojot PVO metodiku.

Rezultāti. Kopumā pēdējā gada laikā ārstēti ir diagnosticēti vai ārstēti hipertensiju 14,5% respondentu (10,3% vīriešu; 18,6% sieviešu, $p < 0,001$). Palielinoties vecumam, respondentu īpatsvars ar hipertensiju pieaug ($p < 0,001$). No tiem 86,2% vīriešu, 82,8% sieviešu ($p > 0,5$) hipertensija kombinējas ar lieko ķermeņa masu vai aptaukošanos. Palielinoties vecumam, šī sakarība kļūst izteiktāka ($p < 0,001$). Salīdzinot objektīvos mērījumus ar respondentu ķermeņa kompozīcijas pašvērtējumu, izrādās – tikai 54,2% vīriešu un 70,4% sieviešu ($p < 0,01$) uzskata, ka viņiem ir lieks svars. No visiem pēdējā gadā diagnosticētiem hipertensijas pacientiem ar lieko ķermeņa masu to samazināt ģimenes ārsts un/vai ārsts speciālists ir ieteicis tikai 28,3% gadījumos, bet indivīdiem ar aptaukošanos attiecīgi 60,5% ($p < 0,001$). No ārsta palīgiem un medmāsām šādus ieteikumus hipertensijas pacienti saņēmuši vēl retāk, attiecīgi 0,7% indivīdu ar lieko ķermeņa masu un 6,5% ar aptaukošanos.

Secinājumi. Latvijā starp no jauna diagnosticētiem un ārstētiem hipertensijas slimniekiem ir augsts respondentu īpatsvars ar lieko ķermeņa masu un aptaukošanos. Viņu skaits palielinās, pieaugot vecumam. Objektīvie mērījumi liecina par parādības lielāku izplatību, nekā to atzīst paši respondenti. Veselības aprūpes speciālisti nepietiekami iesaistās pacientu ar hipertensiju konsultēšanā par ķermeņa masas samazināšanas nepieciešamību.